

Van Spitsmuiskies tot 'de Grootste Muil': afscheid van Jelle Reumer

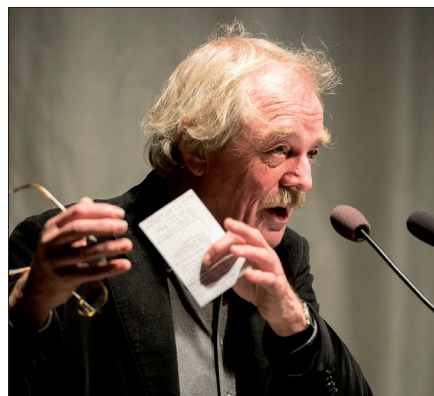
Willem O. de Jongste [goede vriend van Het Natuurhistorisch; wodejongste@gmail.com]

Na precies 28 jaar directeurschap heeft Jelle Reumer op 27 november 2015 afscheid genomen van het museum. Om zijn vertrek niet ongemerkt voorbij te laten gaan, was die dag een mini-symposium (van Spitsmuiskies tot 'de Grootste Muil') georganiseerd in het auditorium van de Kunsthal met aansluitend een afscheidsreceptie in het museum. Ruim 250 genodigden, waaronder veel Vrienden van Het Natuurhistorisch, kwamen afscheid nemen en luisteren naar een mooie line-up van sprekers, waaronder de schrijvers Sanneke van Hassel, Tijs Goldschmidt en Midas Dekkers, en - uit eigen huis - hoofd Bureau Stadsnatuur Niels de Zwarte en Jelle's opvolger Kees Moeliker.

Patrick van Weel, voorzitter van de Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam, heette iedereen welkom en bood Jelle een fraaie replica aan van de sabeltandtijgerkaak die in maart 2000 werd opgevisst in de Noordzee, verpakt in een handgemaakt kistje van kersenhout. Jelle had in de media laten doorschemeren dat hij dat fossiel 'wel mee naar huis zou willen nemen' omdat hij nauw betrokken was bij het onderzoek naar de kaak, dat aantoonde dat *Homotherium latidens* pas 28.000 jaar geleden uitstierf, in plaats van de 300.000 à 400.000 jaar die altijd gehanteerd werd. De publicatie daarover in *Journal of Vertebrate Paleontology* (23[1]: 260-262 [2003]) deed toen nogal wat stof opwaaien.

Fossielen, museumstof en stadsnatuur

Vervolgens kreeg Sanneke van Hassel het woord, met de voordracht getiteld 'Jelle en het fossiel' waarin zij de diepere zielenroerselen van de paleontoloog Reumer treffend verwoordde. De volledige tekst van haar toespraak kunt u in deze Straatgras nalezen. Tijs Goldschmidt, bioloog en gerenommeerd schrijver, sprak over wat de jongste fossielen op aarde zouden worden, de cichliden uit het Oost-Afrikaanse Victoriameer. Zijn lezing was

▲ Enkele van de sprekers tijdens het afscheid, met de klok mee: Sanneke van Hassel, Tijs Goldschmidt, Niels de Zwarte en Midas Dekkers. (Maarten Laupman)

doorspekt met ervaringen in het veld en bespiegelingen over nut en gebruik van natuurhistorische collecties. Bijzonder was zijn verhaal over Mhoja. Deze jongeman, waarvan de naam 'nummer 1' betekent, was een van zijn beste veldmedewerkers. Zijn broers en zussen waren door zijn ouders doorgenummerd - een systeem dat Goldschmidt sterk aansprak toen hij met zijn team talloze nieuwe cichlidensoorten een officiële wetenschappelijke naam moesten geven.

Midas Dekkers lepelde gemakkelijke anekdotes op uit zijn tijd als biologiestudent en pleitte voor de terugkeer van het stof in natuurhistorische musea - want, zo betoogde hij, 'al die ooit met skeletten en opgezette dieren volgepropte musea zijn doorzonmusea geworden'. Stadsecoloog Niels de Zwarte opende de ogen van vele aanwezigen door kort en krachtig te

vertellen wat Bureau Stadsnatuur doet, en wat een stad als Rotterdam daar aan heeft. Hij preeste de visie van Jelle, die in 1997 - ver voordat de stadsecologie op de agenda van politici en planologen stond - bureau Stadsnatuur Rotterdam samen met Gemeentewerken oprichtte als operationele onderzoeksafdeling van het museum. Inmiddels beschikt Bureau Stadsnatuur over een schat aan gegevens over de flora en fauna van het Rijnmondgebied.

Toiletrat en penisteek

Met de voordracht '400.000 lijken in de kast: de (natuurhistorische) erfenis van Jelle Reumer' dook Kees Moeliker in de NMR-collectie die onder het directeurschap van Reumer explosief groeide en grotendeels digitaal werd ontsloten. Dankzij die database schotelde hij het publiek een aantal interessante feiten en statistieken voor.

▲ Jelle Reumer bewondert het kistje met de *Homotherium*-onderkaak; links Patrick van Weel. (Maarten Laupman)

▲ Het kistje met de *Homotherium*-onderkaak van dichtbij.

Zo was de eerste schenking aan het museum uit eigen collectie die Jelle in 1988 eigenhandig in het aanwinstenboek schreef, het type van de uitgestorven Cypriotische spitsmuis (*Crociodura suaveolens praecypria*), die hij zelf de officiële wetenschappelijke naam gaf. Die minuscule schedel staat in schril contrast met het enorme fossiel dat hij tegen het eind van zijn museumloopbaan aan de collectie toevoegde: 'De Grootste Muil' – de reconstructie van de verschrikkelijke roofpotvis *Livyatan melvillei*, uit het Mioceen van Peru. Uiteindelijk verrijkte Reumer de NMR-collectie eigenhandig met 439 aanwinsten, waarvan 41% uit Nederland en 59% uit de rest van de wereld. Dat fossielen daarbij in de meerderheid zijn (62%) is wat we van een paleontoloog mogen verwachten. Toch blijken er ook onder het recente gedierte een aantal verrassingen te zitten, waaronder de eerste korfmoossels (*Corbicula fluminea*) voor Rotterdam (NMR 9930-00, uit 1991) en een bruine rat (*Rattus norvegicus*) die in 1998 bij hem thuis in Kralingen uit de toiletpot omhoog kroop en dat niet heeft kunnen navertellen (NMR 9990-00929). Een ware ontdekking is de teek (*Ixodes ricinus*) uit 2007 die de museumdirecteur na een boswandeling in Frankrijk op het eigen lid verzamelde. Deze vergeten aanwinst krijgt als 'penis-teek' alsnog een plaats in de expositie Dode dieren met een verhaal.

De kunstknij van mijn vader

Na een korte toespraak namens het gemeentebestuur, uitgesproken door cultuurwethouder Pex Langenberg, zorgde Henk van Ravesteyn, bestuurslid van de Stichting Vrienden, voor een echte verrassing. Hij bood namens de Vrienden van Het Natuurhistorisch het boek 'De kunst-

knij van mijn vader' aan, waarin alle columns die Jelle voor Straatgras schreef, gebundeld zijn. In totaal 83 uit de periode 1992-2015. U kent als Straatgraslezer de columns wel, maar dat ze bijna een kwarteeuw terug gaan, wist u wellicht niet. De inleiding van het boek vat de inhoud als volgt samen: 'Toen hij [Reumer] in september 2005 in Straatgras (jaargang 17, nummer 3) terugblikte op vijftig columns, wist hij de inhoud en het karakter van zijn bijdragen perfect te omschrijven:

"In mijn columns probeer ik waar mogelijk een natuurhistorische of biologische link te leggen met een maatschappelijk verschijnsel. Vaak ontaardt dat in een wat cynische kijk op de dingen. Onze voorliefde om ons door bergen vuilnis te omringen, de vaak banale driften die ons op ons levenspad vergezellen, het gezeur over korenwolven, dat soort dingen."

Reumer bleef die insteek trouw. De gebundelde columns bieden behalve een treffend tijdsbeeld ook een blik op de wereld van een bioloog én museumdirecteur die verder kijkt dan de kiezen van een fossiele spitsmuis of de buikharen van een fruitvlieg.' Alle genodigden kregen het boek mee naar huis.

Sleutel en borrel

Met de overhandiging van een (echte) oude sleutel van Villa Dijkzigt (het gebouw van Het Natuurhistorisch) droeg Jelle Reumer het directeurschap over aan Kees Moeliker. Vervolgens verplaatste het gezelschap zich naar het museum, waar de Dode Dieren Bar rijk gevuld was met dranken en hapjes. ◀

▲ De afscheidsreceptie in de Dode Dieren Bar van het museum. (Maarten Laupman)